

Hankintaoikaispäätös koskien huolto- ja korjauspalveluiden ulkoisten hankintojen kilpailutusta Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksella (TRE:1994/02.07.01/2021): Osa-alue 1, Volvo-merkkisten linja-autojen huolto- ja korjauspalvelut

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos (jäljempänä "Kaupunkiliikenne Liikelaitos" tai "Tilaaaja") on 19.5.2021 tehnyt hankintapäätöksen TRE:1994/02.07.01/2021 koskien huolto- ja korjauspalveluiden ulkoisten hankintojen kilpailutusta Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksella (jäljempänä "Hankintapäätös"). Tuomi Logistiikka Oy kilpailutti Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen toimeksiannosta Volvo- ja Solaris-merkkisten linja-autojen huolto- ja korjauspalvelut puitejärjestelyinä 22.3.2021 päivätyllä tarjouspyynnöllä vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) (jäljempänä "Erytisalojen hankintalaki") mukaisesti. Hankintamenettelyinä oli avoin menettely. Tarjouspyyntö lähetettiin julkaistavaksi hankintailmoitukset.fi-sivustolle ja EU:n viralliseen lehteen 22.3.2021. Hankinnan sopimuskausi on viisi (5) vuotta. Sopimuskautta on mahdollista jatkaa yhdellä kolmen (3) vuoden optiokaudella. Optiokaudella tarkoitetaan mahdollisuutta sopimuksen jatkamiseen alkuperäisin ehdoin, ja sen käytöstä päättää Tilaaaja. Tilaaaja ilmoittaa optiokauden käyttämisestä palveluntuottajille ennen sopimuskauden päättymistä.

Hankinta jaettiin osiin seuraavasti:

- i. Osa-alue 1: Volvo-merkkisten linja-autojen huolto- ja korjauspalvelut (jäljempänä "Osa-alue 1"); ja
- ii. Osa-alue 2: Solaris-merkkisten linja-autojen huolto- ja korjauspalvelut (jäljempänä "Osa-alue 2").

Tarjoajilla oli mahdollisuus tarjota yhtä tai useampaa osa-alueetta. Kuhunkin osa-alueeseen valittiin kaksi (2) palveluntuottajaa.

Määräaikaan 23.4.2021 kello 12 mennessä Osa-alueeseen 1 saapui yhteensä neljä (4) tarjousta ja Osa-alueeseen 2 yhteensä kaksi (2) tarjousta. Osa-alueen 1 tarjoajat ovat: Top Partner Oy (2960637-2), Raskone Oy (1513664-8), KR Trucks Oy (2867079-4) ja Volvo Finland Ab (0988022-7). Osa-alueen 2 tarjoajat ovat: KR Trucks Oy (2867079-4) ja Raskone Oy (1513664-8).

Erytisalojen hankintalain 78.1 §:n mukaisesti tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset tarjouskilpailusta. Kaikki tarjouskilpailuun osallistuneet tarjoukset täyttivät tarjouspyynnön vaatimukset.

Tarjousten vertailuperusteina oli paras hinta-laatusuhde. Osa-alueet 1 ja 2 vertailtiin erikseen. Hankintasopimuksen mukaan Osa-alueeseen 1 valituksi tulivat Raskone Oy ja KR Trucks Oy. Top Partner Oy olisi tullut valituksi KR Trucks Oy:n tilalle, mutta Top Partner Oy vetäytyi tarjouskilpailusta 17.5.2021 lähettämänsä sähköposti-ilmoituksen mukaisesti. Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta on Hankintapäätöksessä hyväksynyt Top Partner Oy:n vetäytymisen tarjouskilpailusta ilman korvausvaatimusten esittämistä.

Erytisalojen hankintalain 105 §:n mukaisesti hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle, joiden tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Kaikki tarjouskilpailuun osallistuneet tarjoajat täyttivät asetetut soveltuvuusvaatimukset.

Hankinnan arvioitu kokonaisarvo ilman arvonlisäveroa on sitoumuksetta noin *kymmenen miljoonaa* (10 000 000) euroa.

Erytisalojen hankintalain 123 §:n mukaan hankintayksikön päätöksen poistamiseen ja muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun peruuttamiseen sekä asian uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (29.12.2016/1397) (jäljempänä "Hankintalaki") 132-135 §:ssä säädetään hankintaoikaisesta. Hankintalain 132.1 §:n mukaan hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan ja ratkaista asian uudelleen (*hankintaoikaisu*), jos päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai jos asiaan on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin. Hankintalain 133.1 §:n mukaan hankintayksikkö voi ottaa hankintaoikaisun käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta.

Hankintayksikköön on 2.6.2021 saapunut yksi (1) hankintaoikaisua koskeva vaatimus koskien hankinnan Osa-aluetta 1. Volvo Finland Ab:n hankintaoikaisuvaatimus on tämän hankintaoikaisupäätöksen liitteenä (Liite 1). Saapuneen hankintaoikaisuvaatimuksen johdosta hankintayksikkö on tarkastanut tarjouspyynnön vaatimukset uudelleen.

Volvo Finland Ab:n hankintaoikaisuvaatimus

2.6.2021 päivytyssä hankintaoikaisuvaatimuksessaan Volvo Finland Ab:n pyytää, että i) hankinta keskeytetään; ja ii) hankinnasta käynnistetään uusi tarjouskilpailu, jossa varaosalaadun varmistaminen on selkeämmin määritelty.

Hankintaoikaisuvaatimuksessaan Volvo Finland Ab toteaa, että kilpailutusasiakirjoissa on määritelty vaatimus käyttää autovalmistajan alkuperäisiä varaosia tai autovalmistajan alkuperäislaatua vastaavia varaosia. Volvo Finland Ab katsoo, että varaosan laadulla on olennainen merkitys varaosan kestävyteen sekä auton käyttöturvallisuuteen. Volvo Finland Ab:n mukaan huonompilaatuinen varaosa johtaa huolto- ja korjaustarpeen kasvamiseen ja lisää merkittävästi kustannuksia. Lisäksi huonompilaatuinen osa saattaa aiheuttaa myös turvallisuusriskin auton käytettävyydelle. Volvo Finland Ab:n näkemyksen mukaan tarjouspyynnössä ei ole esitetty selkeää menetelmää, jolla voidaan osoittaa tai mitata käytetyn varaosan laadun vastaavan autovalmistajan alkuperäisiä varaosia tai olevan laadultaan autovalmistajan alkuperäistä laatua vastaavia. Volvo Finland Ab esittää, että esimerkkinä mittausmenetelmästä voisi olla esimerkiksi vaatimus osoittaa varaosan vaadittu laatu alkuperädistoituksella, ostolaskulla, testaustuloksella tai muulla vastaavalla tavalla. Tällaista mittausmenetelmää ei kuitenkaan Volvo Finland Ab:n näkemyksen mukaan ole esitelty, vaan mittaus perustuu Tilaaajan mielipiteeseen. Volvo Finland Ab katsoo, että selkeän mittausmenetelmän puuttuminen ei mahdollista halutun varaosalaadun varmistamista. Lisäksi Volvo Finland Ab toteaa, että varaosalaadun vaatimus ja sen mittaaminen ovat avainasemassa tarjousten edullisuuden vertailua tehtäessä. Mittaustavan puuttuessa yhtäpitävää ja aukotonta tarjousten vertailua on mahdoton suorittaa, jolloin tarjouskilpailun tulos ei ole selkeä, vaan jää tulkinnanvaraiseksi.

Erityisalojen hankintalain 75 §:n mukaan hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät sekä niihin mahdollisesti sisältyvät tekniset eritelmät on esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa tai näiden liitteissä, ja niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet. Määritelmien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua julkisissa hankinnoissa. Hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä siinä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patentiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muutoin. Viittaukseen on tällöin liitettävä ilmaisu "tai vastaava". Hankintayksikön on näin ollen mahdollistettava tarjouspyynnössä tietyn alkuperäislaadun omaavien tuotteiden lisäksi myös niitä "vastaavien" tuotteiden tarjoaminen. Tämä turvaa omalta osaltaan tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn toteutumista. Tarjouspyyntöasiakirjassa (s. 3) hankinnan kohde Volvo-merkkisten linja-autojen huolto- ja korjauspalveluiden osalta on kuvattu seuraavasti: "Sopimuksella hankitaan linja-autojen korjaus- ja huoltopalvelut sekä niiden yhteydessä tarvittavat osat eli varaosat, öljyt tms. Varaosien tulee olla autovalmistajan alkuperäisiä varaosia tai autovalmistajan alkuperäislaatua vastaavia." Tarjouspyynnössä käytetty ilmaisu "tai vastaava" on omiaan kuvaamaan hankinnan kohdetta siten, että se mahdollistaa paitsi alkuperäisosien myös niitä vastaavien varaosatuotteiden käyttämisen Volvo-merkkisten linja-autojen korjaus- ja huoltotoimenpiteissä. Kysymys on tavanomaisesta määrittelystä, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että alkuperäislaatua "vastaavan" varaosan tulee vastata alkuperäistä varaosaa muun muassa teknisiltä ja laadullisilta ominaisuuksiltaan.

Laadunvalvontaa on kuvattu hankintasopimusluonnoksessa (jäljempänä "Sopimusluonnos") ja JYSE 2014 Palvelut - ehdossa (Huhtikuu 2017/ Päivitysversio). Sopimusluonnoksen kohdassa 5a (Palveluseurantakokoukset) on todettu, että palveluntuottajalla on velvollisuus osallistua 1-2 kertaa vuodessa palvelunseurantakokoukseen, jonka Tilaaaja kutsuu tarvittaessa koolle. Lisäksi Sopimusluonnoksen kohdassa 5 (Palvelun laadun valvonta ja tarkastusoikeus, s. 8) on viitattu JYSE 2014 Palvelut -ehtojen kohtaan 5, jonka mukaan:

JYSE 5.1 Palveluntuottaja seuraa palvelun toteutumista ja valvoo palvelun laatua sekä raportoi tilaajalle palvelun tuottamiseen liittyvistä seikoista sovitulla tavalla. Palveluntuottaja sitoutuu sopimuskauden aikana kehittämään omaa toimintaansa palvelun laadun parantamiseksi. Tilaaajan niin edellyttäessä palveluntuottajan on seurattava palvelun laatua asiakaspalautejärjestelmän avulla.

JYSE 5.2 Tilaaja suorittaa laadunseurantaa omien tarpeidensa mukaisesti. Palveluntuottajan on toimitettava tilaajan laadunseurantaa varten pyytämät tiedot sovittuun määräaikaan mennessä.

JYSE 5.4 Tilaajalla on oikeus sopimuskauden aikana tarkastaa tai kustannuksellaan teettää kolmannella riippumattomalla taholla tarkastuksia sen selvittämiseksi, onko palvelu vaatimusten mukainen ja palveluntuottaja toiminut hankintasopimuksen mukaisesti. Tilaajalla tai tilaajan edustajalla on oikeus päästä tiloihin, joissa palvelua tuotetaan sekä haastatella palvelun tuottamiseen osallistuvia henkilöitä ja tutustua niihin palveluntuottajan asiakirjoihin, joihin tutustuminen on tarpeen toiminnalle asetettujen vähimmäisvaatimusten ja palvelun laadun arvioimiseksi. Tilaajalla on oikeus tarkastaa ainoastaan tietoja, jotka koskevat tämän hankintasopimuksen sopimusvelvoitteiden täyttämistä.

Hankintayksikkö katsoo, että palvelun laatu voidaan varmistaa JYSE 2014 Palvelut -ehtojen mukaisilla palvelun laadun valvontaa ja tarkastusoikeutta koskevilla toimenpiteillä. JYSE 2017 Palvelut -ehtojen mukaiset toimenpiteet mahdollistavat Volvo Finland Ab:n hankinta- ja palveluvaatimuksessa esittämien laadunarviointimenetelmien käyttämisen myös sopimuskauden aikana. Tarjousten tasapuolisen vertailun ei näin ollen voida katsoa vaarantuneen Volvo Finland Ab:n esittämällä perusteilla. Hankintayksikön tulee hankintamenettelyn kaikissa vaiheissa ottaa huomioon tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteet. Hankintayksikön on siten kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Hankintayksikkö katsoo, että tarjousten vertailu on ollut mahdollista suorittaa julkisia hankintoja koskevien oikeusperiaatteiden mukaisesti.

Hankintayksikkö toteaa, että hankinnan prosessia ei ole todettu virheelliseksi eikä lain soveltamisessa ole tapahtunut virhettä. Hankinta- ja palveluvaatimuksessa ei ole tuotu esiin mitään sellaista uutta tietoa, jonka perusteella Hankintapäätöstä tulisi arvioida toisin.

Edellä esitetyillä perusteilla Volvo Finland Ab:n hankinta- ja palveluvaatimusta koskeva vaatimus esitetään hylättäväksi.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunnan päätös

Volvo Finland Ab:n hankinta- ja palveluvaatimusta koskeva vaatimus hylätään.

Liitteet:

Liite 1: Hankinta- ja palveluvaatimus

Lisätietoja: Kilpailutusasiantuntija Atte Jussila, etunimi.sukunimi@tuomilogistiikka.fi, Hankintalakimies Karita Pirilä, etunimi.sukunimi@tuomilogistiikka.fi.

Tiedoksi: Tarjoajat, Pekka Pirhonen/ TKL, Kalle Keinonen/ TKL, Jussi Vataja/ TKL, Atte Jussila/ Tuomi Logistiikka Oy, Jaakko Uitti/ Tuomi Logistiikka Oy.